

MİLLÎ TÜRK TALEBE BİRLİĞİNDE DEĞİŞEN MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI VE ANTI-KOMÜNİZM (1965- 1971)*

Emine ÖZTÜRK¹

ÖZET

Millî Türk Talebe Birliği (MTTB), milliyetçi öğrencileri bir çatı altında toplayan en köklü ve en büyük öğrenci kuruluşudur. Birliğin milliyetçilik anlayışı, siyasal gelişmelere ve yönetici kadroların ideolojilerine bağlı olarak değişiklik göstermiştir. Tek Parti Dönemi'nde, MTTB yeni rejimin değerlerine sadakatle bağlı olmakla birlikte, CHP iktidarının çizgisinden Pan-Türkist eğilimi bakımından ayrılmıştır. Türkçülük, 1950'lerde de MTTB'nin öne çıkan niteliği olmayı sürdürürken, 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi sonrası ilk yıllarda Atatürkçülük ve Cumhuriyet değerlerine bağlılık öne çıkmıştır. 1963 ve 1965 yılları arası, sol görüşlere karşı hoşgörülü ve demokratik tutumu nedeniyle MTTB'nin uzun tarihinde "ayrık" bir dönemdir. MTTB, 1965 sonrasında "milliyetçi-muhafazakâr" bir döneme girmiş, Birliğin seküler milliyetçiliği, bu tarihten itibaren muhafazakâr bir niteliğe bürünmüştür. Muhafazakârlaşma, sonraki yıllarda yerini bütünüyle İslâmcı bir çizgiye bırakmıştır. Cumhuriyet değerlerinin yerini dinî-manevî değerler, "Türk gençliği" kavramının yerini "Müslüman Türk gençliği", Cumhuriyet'in önemli günlerini kutlamak ve Atatürk'ü anmanın yerini, İstanbul'un fethinin yıldönümünün kutlanması gibi etkinlikler almıştır. MTTB'nin 1965 ve 1971 yılları arası döneminde aşırı anti-komünist söylem ve reaksiyonlar egemendir. Bu dönemde, MTTB'nin milliyetçilik anlayışının temel bileşenleri İslamcılık ve Osmanlıcılığın yanı sıra Batılılaşma ve Erken Cumhuriyet dönemi eleştirisi ile anti-komünizmdir.

Anahtar Kavramlar: Millî Türk Talebe Birliği, milliyetçilik, muhafazakârlık, İslâmcılık, anti-komünizm.

* Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Felsefe Grubu Eğitimi Bilim Dalında, 2016 Haziran'ında kabul edilen "1960 ve 1971 Yılları Arasında Türkiye'de Öğrenci Hareketleri" başlıklı doktora tezindeki bazı bölümler üzerinde değişiklikler yapılarak yazılmıştır.

¹ Dr.

CHANGING UNDERSTANDING OF NATIONALISM AND ANTI-COMMUNISM IN NATIONAL TURKISH STUDENT UNION (1965-1971)

ABSTRACT

National Turkish Student Union (NTSU) is the most established and the largest student association which gathers national students under a single roof. The union's understanding of nationalism changed based on political developments and ideologies of the union's executives. In the Single-Party period, although NTSU faithfully abided by the new regime's values, it was separated from the line of RPP rule in terms of its own Pan-Turkist tendency. Turkism was NTSU's prominent character during the 1950's. In the early years after the 27 May Military Coup, Kemalism and loyalty to republican values came to the forefront. Between the years of 1963 and 1965 was an "anomalistic" period in the union's long history because of its tolerant and democratic attitude for leftist views. NTSU, entered a "nationalist-conservative" period after 1965, the union's secular nationalism became conservative as of this date. Following years, conservative transforming completely given place to Islamist line. Religious values, concept of "Muslim Turkish youth", celebration of anniversary of the conquest of Istanbul, substituted for republican values, concept of "Turkish youth", commemoration of Atatürk and celebration anniversary of the Republic's important days. A radical anti-communist discourse and reactions dominated in the union between the years of 1965 and 1971. In this period, principal component of NTSU's understanding of nationalism was Islamism, Ottomanism, criticism of Westernization and the Early Republican period with anti-communism.

Keywords: *National Turkish Student Union, nationalism, conservatism, Islamism, anti-communism.*

1. GİRİŞ: MTTB'NİN 1965 ÖNCESİ TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

Bu çalışmada, Millî Türk Talebe Birliğinin (MTTB) Cumhuriyet'in ilânı sonrasında uzun yıllar benimsediği seküler (çağdaş) milliyetçilik anlayışının 1965 yılından itibaren baskın hâle gelen anti-komünist reaksiyonla birlikte uğradığı değişim ve gittikçe İslâmcı bir çizgiye yönelmesi incelenmektedir. Çalışmanın kapsadığı zaman dilimi, 12 Mart 1971 Muhtırası ile son bulmaktadır; zira MTTB bu tarihte ideolojik dönüşümünü tamamlamış durumdadır. Bu dönüşüm açıklanırken, öncelikle konuyla ilgili birincil kaynaklar olan MTTB yayın organları Öz Birlik ve Millî Gençlik dergilerinde yer alan haberler, yazılar, yöneticilerin makaleleri ve konuşma metinlerinin

yanı sıra, MTTB genel kurul faaliyet raporlarına başvurulmuştur. 1965 sonrası ideolojik dönüşümün daha iyi anlaşılabilmesi için, bu dönemin hâkim söylemini önceki yılların söylemleriyle karşılaştırmakta fayda vardır. Bu nedenle, MTTB tarihinin 1965 öncesi yılları üzerinde ana hatları itibarıyla durmak gerekmektedir.

Türkiye tarihinin en eski öğrenci kuruluşu Millî Türk Talebe Birliği (MTTB), 4 Aralık 1916 tarihinde Darülfünun öğrencileri tarafından kurulmuş, 27 Nisan 1927’de tüzel kişilik kazanmıştır (Oruç, 2005, s. 15). MTTB, Tek Parti Dönemi boyunca genel itibarıyla siyasal iktidarla uyumlu bir çizgi izlemiş, yeni rejimin değerlerini paylaşmış, Atatürk ilke ve inkılâplarının savunucusu olmuştur (Okutan, 2004, s. 25-26). MTTB’nin 1930’lu yıllarda başlıca niteliği Türkçülüktür; öyle ki, 1933 Mart’ında düzenlenen kongrede, Birliğin amblemi olarak bozkurt simgesi kabul edilmiştir (Taylak, 1969, s. 122). Bu yıllarda, Birliğin ülke sınırları dışındaki Türklere karşı artan ilgisi, “soydaşlarla kurulan manevî bağ” düzeyinde kalmamış, devleti diplomatik açıdan güç durumda bırakabilecek bir düzeye varmıştır. Bu tutumu, en sonunda MTTB’nin kapatılmasına yol açacaktır.

21 Kasım 1936’da, Hatay’da yaşayan Türklere zulmedilmesini protesto etmek ve Hatay’ın Türkiye’ye ilhakını savunmak amacıyla izinsiz bir miting düzenleyen MTTB, “izinsiz gösteri yapılması ve söz konusu öğrenci teşekkülünün siyasî bir amaç doğrultusunda harekete geçirilmesi” gerekçesiyle 22 Aralık 1936’da feshedilmiştir (Oruç, 2005, s. 22-23). 1946’da “Türk Talebe Birliği” adıyla yeniden faaliyete başlayan Birlik, 17 Şubat 1947 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla eski adını almıştır. MTTB, bu tarihten 1950’lere kadar önemli bir varlık gösterememiş, Demokrat Parti iktidarı süresince yeniden etkinlik kazanmış ve politik gelişmelere göre tutum geliştirmeye başlamıştır (Okutan, 2004, s. 101).

Bu gelişmelerin başında Kıbrıs sorunu gelmektedir. MTTB, 1950’lerde Türkiye’nin gündeminde önemli bir yer tutan Kıbrıs sorunu üzerinde ciddiyetle durmuştur. 1953 ve 1954 yıllarında, Kıbrıs’ın Yunanistan tarafından ilhak edilmesi amacıyla başlatılan şiddet eylemleri Türkiye’de gerek hükümetin gerekse kamuoyunun tepkisini çekmiş, hükümet tarafından 1954’te gazeteciler ile öğrencilere kurdurulan ve özellikle Rum yurttaşların yaşadığı semtlerde şubeler açan “Kıbrıs Türktür Cemiyeti” gibi dernekler açılmıştır. Bu soruna ilgisini ilk kez 16 Ocak 1950’de İstanbul Üniversitesi önünde düzenlediği mitingle gösteren MTTB tarafından, 1953 yılından itibaren sorunun büyümesi ve önem kazanması üzerine 1954 yılında “Türk Kıbrıs İçin Anavatan Komitesi” kurulmuştur (Okutan, 2004, s. 106, 117-118). Kıbrıs sorunu, sonraki yıllarda da MTTB’nin gündemindeki en önemli konulardan biri olmayı sürdürecektir.

MTTB'nin Türkiye sınırları dışındaki Türklere ilgisi Kıbrıs'la sınırlı kalmamıştır. 1958'de Batı Trakya Türklerine uygulanan haksızlıklar gündeme getirilmiş, 1959'da Irak Devlet Başkanı General Kasım'a çekilen telgrafta Rusya'da yıllardır yapılmakta olan Türk katliamlarının benzerinin yine komünistlerce Kerkük'teki "ırktaşlara" aynı ideolojik gayelerle yapılmak istendiği öne sürülmüş, bu konuya ilişkin bir basın toplantısı düzenlenerek Irak Türkleri üzerindeki baskının son bulması talep edilmiştir. Ayrıca, 1957'de Rum Ortodoks Kilisesinin adının "Türk Ortodoks Kilisesi" olarak değiştirilmesi istenmiştir (Taylak, 1969, s. 253-254, 263, 266). MTTB'nin 1930'lu yıllardaki Pan-Türkist çizgisinin 1950'li yılların özellikle ikinci yarısında yeniden canlandığı görülmektedir. Bu çizgi, 1960'lı yıllar boyunca aşamalı olarak terk edilecek, MTTB'nin milliyetçilik anlayışında farklı unsurlar ön plana çıkmaya başlayacaktır.

MTTB, 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi'ni izleyen ilk yıllarda önceki yıllardaki etkinliğinden uzaktır. Yaşar Özdemir'in genel başkanlık yaptığı bu dönemde 27 Mayıs savunulmuş, seküler/çağdaş bir milliyetçilik anlayışı benimsenmiş, laiklik MTTB'nin dünya görüşünün en temel unsurlarından biri olmuştur¹. 9 Ağustos 1960 tarihli yazısında Türklük kadar Müslümanlıkla da övündüklerinin altını çizmekle birlikte, "son günlerde milletin dine olan bağlılığını istismar etmek isteyen bazı kötü niyetli din avcıları"nın "mukaddesat avına" çıktıklarına dikkat çeken Yaşar Özdemir'e (1960, s. 1) göre, "Atatürk ve devrim düşmanlarından mürekkep olan bu irtica molozları ölmez Atatürk'e olan sevgi ve inancı yıkmakla bu memlekette diledikleri gibi meydanı boş bulup at oynatacaklarını zannetmişlerdir." 1960 yılında, İskenderun'daki Atatürk heykeline yönelik bombalı saldırının kınanması amacıyla İstanbul, Ankara ve İzmir'de yapılan mitinglere katılan MTTB, olayın gerçekleştiği kentteki mitingi bizzat organize etmiştir (Öz Birlik, 1960,

¹ Niyazi Berkes "Türkiye'de Çağdaşlaşma" adlı eserinde, Osmanlı Devleti'nin son iki yüzyılında başlayıp Cumhuriyet'e uzanan yenileşme çabaları din ve devlet işlerinin ayrılması meselesinden çok daha geniş bir sahayı ilgilendirdiği için Türkçeye Fransızca "laïcisme" sözcüğünden geçen "laiklik" terimi yerine "secularism" sözcüğünün Türkçesi olan "çağdaşlaşma" teriminin kullanılmasını önerir. Zira Berkes'e göre, secularism teriminde laïcisme teriminden farklı olarak "kilise ya da kilise adamı, kurum ve kuralları, yetkilileri ile onların dünyasal karşıtlarının (clericus ile laicus'un) –din adamları ve halk y.n.- karşı karşıya gelmesi, birçok ölçüde göre birbirinden iyice ayırt edilmesi durumu yerine, geleneksel, katılaşmış kurum ve kurallar karşısında zamanın gereklerine uyan kurum ve kuralları geliştirme sorunu" belirlemektedir (Berkes, 2012, s. 18-19). Bu çalışmada da Berkes'in önerdiği seküler/çağdaş teriminin tercih edilmiş olmasının nedeni, metnin ilerleyen bölümlerinde açıklanacağı üzere MTTB'nin 1965 öncesi ve sonrası yönetici kadrolarının Batılılaşma hareketlerine ve Cumhuriyet reformlarına yaklaşımının birbirine karşıt oluşudur. 1965 sonrası kadrolar, topyekûn bir Batılılaşma eleştirisi yapmakta ve "çağdaşlık" olarak görülen değer ve uygulamalara karşı geleneği savunan muhafazakâr bir tepki geliştirmektedir. Bu, dini yönü gittikçe ağır basmakla birlikte dindarlık dışında da motifler barındıran, kimi zaman yerelliği savunan, kimi zaman Kıbrıs'ın ilhak edilmesi gibi irredantist talepler öne süren, kimi zaman da Osmanlı geçmişini yücelten bir tepkidir. Dolayısıyla mesele, "laik-dindar" karşıtlığına indirgenemeyecek denli kapsamlıdır.

s. 1). MTTB'nin bu dönemdeki en önemli etkinliği olan söz konusu mitingler, Atatürk'e bağlılığın açıkça dışı vurumudur.

Atatürkçülük ve 27 Mayıs savunusu, 1963'te genel başkan seçilen Yüksel Çengel'in döneminde de devam etmiştir. "Ak devrim" Atatürk ilkeleriyle ve "muasır medeniyetler seviyesi"ne ulaşmak idealiyle ilişkilendirilmiştir. Bu yılların bir diğer ayırıcı özelliği de, 27 Mayıs sonrası görece özgür entelektüel ortamın etkisiyle farklı görüşlere hoşgörülle yaklaşılın, anti-komünist tutumun esnetildiği bir döneme girilmiş olmasıdır. Erken Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren anti-komünizmden sapma göstermeyen MTTB, komünizmi "İslâmcılık" ve "Kürtçülük" ile birlikte "aşırı cereyanlar" olarak mahkûm etmeye devam etmekle birlikte, önceki dönemlerde olduğu gibi "komünist" olarak nitelendirmediği sosyal demokrat ve sosyalist görüşlere karşı oldukça esnek bir tavır sergilemeye başlamıştır.

Birliğin 1963'te yayımlanmaya başlayan yayın organı Millî Gençlik dergisinin ilk sayısında, Atatürk'ün yolundan gidildiğinin vurgulanmasının yanı sıra, aydınlar tarafından ortaya konan farklı görüşlerin hoşgörülle karşılanması gerektiği savunulmuş ve Millî Gençlik sayfalarının çeşitli düşüncelere açık tutulacağı ilân edilmiştir. Nitekim, aynı sayıda Yön² dergisi yazarlarından İlhan Selçuk'un (1963, s. 4) vicdan özgürlüğü, siyasî özgürlük ve iktisadî özgürlüğün Türkiye'de tam anlamıyla yerleşmemesini eleştirdiği yazısının hemen yanında, Prof. Dr. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun (1963, s. 4) komünizm karşısında gençliğin nasıl eğitilmesi gerektiğine dair bir yazısı yayımlanmıştır. Ali Sanlı'nın (1964, s. 10-11) gerçek demokrasinin ancak siyasal demokrasi ile sosyal demokrasinin bir arada uygulanmasıyla mümkün olduğunu savunan, 1965'te Türkiye İşçi Partisinden (TİP) milletvekili seçilecek olan Çetin Altan'ın (1964, s. 5) Kıbrıs sorununda Yunanistan devletinin tutumunu eleştirirken, genel eğilimin aksine halkına barışçıl mesajlar verdiği birer yazısı da derginin diğer sayılarında yer almıştır.

Millî Gençlik'in Anket Kolu tarafından üniversite öğrencilerine yöneltilen sorulara verilen yanıtlardaki ideolojik çeşitlilik de, farklı düşüncelere saygı politikasının göstergesidir. Örneğin "Sosyalist misiniz? Liberalist misiniz? Neden?" sorusuna 17 öğrenciden 11'i "sosyalistim", 1 öğrenci "toplumcuyum", 2 öğrenci "ne sosyalistim ne liberalistim" yanıtını vermiştir. Sosyalist olduğunu belirtenlerden bazıları sosyalizmi geri kalmış bir toplum olan Türkiye için en ideal sistem olarak gördüğü için, bazıları da insanın insan tarafından sömürülmesine ve insanın doğuştan sahip olduğu hakların çiğnenmesine karşı olduğu için bu yanıtı verdiğini söylemiştir. Sosyalist olduğunu söyleyen iki öğrencinin bu konuda pek bilinçli olmadığı anlaşılmaktadır. Bir öğrenci ise, "sosyalist" yerine "toplumcu" kavramını

² 1961'de Doğan Avcıoğlu, Mümtaz Sosyal ve Cemal Reşit Eyüboğlu gibi aydınların öncülüğünde yayın hayatına başlayıp 1967'ye dek faaliyet gösteren, sosyalistlerden Kemalistlere uzanan geniş bir okur kitlesine hitap eden sol dergi.

tercih etmekle birlikte, sosyalist olduğunu ifade edenlerle aynı bakış açısına sahiptir. Bu durum, muhtemelen sosyalizmin hâlâ açıkça telaffuz edilmesi konusundaki tereddütten kaynaklanmaktadır. Bir öğrenci, bu iki ideolojiden birini seçebilmek için her ikisi hakkında da derinlemesine bilgi sahibi olmak gerektiğini, böyle bir bilgi birikiminden yoksun olduğu için, sadece “emekçiye ezmeyen bir düzenden yana olduğunu” belirtmekle yetinmiştir. Bir öğrenci artık liberalizmin sosyal politikalarla yumuşatıldığını, çağdaş liberalizmle “mutedil” sosyalizm arasında bir fark kalmadığını öne sürerek, “ha liberalist, ha sosyalist, hangisini isterseniz diyebilirsiniz” yanıtını vermiştir. Bir öğrenci “liberal halkçılık” olarak gördüğünü söylediği karma ekonomiden yana olduğunu belirtmiştir (Millî Gençlik, 1964, s. 10).

Derginin görüşlerini sorduğu öğrencilerin çoğunun sosyalizmi benimsediğini belirtmesi ve bu öğrencilerin düşüncelerinin –bir bölümüne sansür uygulanıp uygulanmadığı bilinmese de- açıkça yayımlanması, MTTB tarihi açısından alışıl gelmedik bir duruma işaret eder. Sosyalist ve sosyal demokrat görüşleri yadsımayıp anlamaya çalışsan, bu görüşlere –okurlara yapılan açıklamaya göre- fikir ve ifade özgürlüğü gereği yayın organında yer vermeye yönelik MTTB’nin, bu dönemde önceki ve sonraki dönemleriyle kıyaslanınca hayli demokratik bir politika izlediği görülmektedir. Bu durum, ülkedeki yeni siyasal ve toplumsal gelişmelerden ileri gelmektedir.

1961 Anayasası’nda düşünce özgürlüğünün sınırlama olmaksızın kabul edildiği, kimsenin düşüncelerini açıklamaya zorlanamayacağı, herkesin düşüncelerini söz, yazı, resim ve başka yollarla tek başına ve toplu olarak açıklayabileceği ve yayabileceği belirtilir (Parla, 2007, s. 51). 1960’lı yıllarda Türkiye’nin siyasî terminolojisine “sol” ve “sağ” kavramlarının yerleşmesiyle başlayan ideolojik çeşitliliğin başlıca teminatı yeni anayasadır. TİP’in kurulması, Yön dergisinin yayın hayatına başlaması ve bu dergiyi diğer yayınların izlemesi, gittikçe daha çok sayıda kişinin sol düşünceyle tanışmasına aracılık etmiştir. Sol düşüncenin gelişme ve yaygınlaşma olanağı bulması, üniversiteler ve dolayısıyla yüksek öğrenim gençliğinin politikleşme süreçleri üzerinde de doğrudan etkide bulunmuştur. Kurumsal olarak solu benimsemiş olmasa da, MTTB’nin de bu gelişmelerin etkisi dışında kalamadığı görülmektedir. Bu dönemde, Birlik yönetiminin düşüncelerinin önceki dönemlere göre daha “halkçı” veya “toplumcu” bir karakter taşıdığını söylemek mümkündür.

Genel Başkan Yüksel Çengel, Atatürk’ün ölüm yıldönümünde yaptığı konuşmada, Atatürkçülüğü Batılılaşma, demokrasi, sosyal refah devleti ve halkçılıkla ilişkilendirerek ele almıştır. Çengel’e göre Atatürkçülük, Türk milletinin –bazı yönlerini alıp bazılarını reddetmek gibi bir tercih olmaksızın- tamamen Batı’ya yönelmesini öngörmekte, bu yönelim de demokratik düzen anlamına gelmektedir. Çengel, Atatürkçülüğün devrimci yönüyle demokrasinin çelişmemesinin sosyal refah devletiyle mümkün olduğunu, bu

fikrin Atatürkçülüğün temeli olduğunu savunmuş, sosyal refah devletini hayata geçirebilmek için Atatürk'ün şart koştuğu halkçılık ilkesinin zorunlu olduğunu ifade etmiştir (Millî Gençlik, 1963, s. 3).

MTTB'nin, Yüksel Çengel döneminde, 1920'lerden beri savunmakta olduğu Cumhuriyet'in kurucu değerleri ile 1961 Anayasası'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte özgürce savunulabilen kavramları buluşturmaya çalıştığı görülmektedir. Ne var ki, yeni döneme uyum sağlama çabası, MTTB içinde tartışmaları da beraberinde getirmiş, yeni eğilimler olgunlaşmadan anti-komünist ve muhafazakâr bir tepkiyle karşılanmıştır.

2. 1965 KIRILMASI: MİLLİYETÇİ-MUHAFAZAKÂR TEPKİ VE ANTI-KOMÜNİZMİN YÜKSELİŞİ

MTTB'nin yeni çizgisini belirginleştirmeye çalıştığı bu dönemin sona ermesini hazırlayan en önemli gelişme, MTTB salonunun kongre için TİP'e kiralanmasıdır. Aynı gün İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Talebe Birliği tarafından düzenlenecek olan "Gençlik ve Aşırı Cereyanlar" konulu konferans için kullanımına izin verilmeyen salonun TİP'e kiralanması şiddetli tepkilere yol açmıştır. Önce bazı öğrenciler Birlik yöneticilerini protesto etmiş ve kongrenin bu salonda yapılmasına karşı çıkmış, itiraz dikkate alınmayınca yaklaşık 700 kişilik öğrenci topluluğu kongreyi basmaya kalkışmış ancak polis tarafından engellenmiştir. Kalabalık daha sonra TİP Genel Merkezi önüne yürüyerek parti tabelasının altındaki bayrağı yukarı asıp tabelayı indirmiş, bu olaylar nedeniyle yaklaşık yirmi genç tutuklanmıştır. On talebe birliği başkanı ve MTTB İkinci Başkanı tarafından yayımlanan bildiriye Genel Başkan Çengel'in istifası istenmiştir (Burak, 1969, s. 43).

Yüksel Çengel'in itirazına rağmen 12 Mart 1965 tarihinde Bursa'da yapılan ve iki grup arasında büyük bir kavganın yaşandığı başkanlık seçimi sonucunda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Rasim Cinisli genel başkan seçilmiştir (Burak, 1969, s. 44). MTTB'nin milliyetçiliği, Cinisli'nin genel başkan seçilmesiyle girilen yeni süreçte muhafazakâr bir içerik kazanmaya, 27 Mayıs'ın etkisi sona ermeye ve MTTB ideolojik açıdan kabuk değiştirmeye başlayacaktır. Zira 1960 sonrasında kullanılan 27 Mayıs'çı retorik ve Yüksel Çengel'in genel başkanlığı döneminde sol görüşlere karşı geliştirilen esnek tutum, MTTB üyeleri arasında yıllarca milliyetçi-muhafazakâr tepkilerin birikmesine yol açmıştır. Nitekim, Rasim Cinisli'nin genel başkan seçilmesi, bu birikimin bir sonucudur. Cinisli, Okutan'ın (2004, s. 137) kendisiyle yaptığı görüşmede, muhafazakârlığın bir "reaksiyon" olarak ortaya çıkmasının temellerini, DP'nin askerî darbeyle iktidardan düşürülmesinin ve sonrasında Yassıada'daki yargılama sürecinin milliyetçi-muhafazakâr gençliğin ruh hâlinde yarattığı etkileri ve genel başkanlığa geldiği dönemde üstlendiği misyonu şu sözlerle anlatır:

“Üniversitelerdeki milliyetçi-muhafazakâr öğrenci sayısı az değildi. Ancak siyasî baskılar, organize olmalarına engeldi. Niyazi Özdemir, Nevzat Köseoğlu ve ben, milliyetçi-muhafazakâr üniversite gençliğinin toparlanmasında büyük çabalar sarfettik. Kendimizi savunma güdüsüyle bir araya geliyorduk. Çünkü bize, kuyruk, düşük, yobaz, gerici diyorlardı. Yani DP'nin kuyruğu, başı Yassıda'da, dışarıda kalanlar da kuyruk. DP'yi iktidardan düşürmüşlerdi. Taraftarları da düşük olarak niteleniyordu. Bizi üniversitelere almıyorlardı. Bizimki bir reaksiyondu, 'ben varım'dı.”

Cinisli'nin genel başkanlığa gelmesiyle birlikte, fakültelerdeki sol eğilimli talebe birlikleri MTTB'ye dâhil edilmez olmuş, Birliğin her faaliyetinde milliyetçi-muhafazakâr unsurlar ön plana çıkarılmaya ve Atatürkçülük konusundaki eski duyarlılık zayıflamaya başlamıştır (Okutan, 2004, s. 137). Artık “Atatürk milliyetçiliği”, “Atatürk gençliği” gibi vurgulara yer verilmeyecek, Batılılaşma ve “sosyal refah devleti” gibi kavramlar savunulmayacaktır. Cinisli döneminin başat niteliklerinden biri de anti-komünizmdir. Bu dönemde “aşırı cereyanlar” arasında “gericilik/irtica” telaffuz edilmeyip sadece komünizme karşı nefret ve teyakkuz hâli artarak devam edecektir. Bu durum Birliğin yayın organı Millî Gençlik dergisinde yer alan makale, haber ve analizlerde ele alınan konuların ağırlığına da yansımaya başlamıştır.

Millî Gençlik dergisinin 1966 yılında yayımlanan “Komünizmle Mücadele Özel Sayısı”nda yer alan “Komünizmle Mücadelenin Zarureti” başlıklı imzasız yazıda, MTTB'nin “tehlikeli ve yıkıcı olduğunda kimsenin tereddüt bile etmediği” komünizmi durdurmak için “amansız” bir mücadeleye girişmek şart olduğu için “Komünizmle Mücadele Kampanyası”nı başlattığı belirtilmiştir. Macaristan, Kore, Romanya, Bulgaristan ve “bütün Türk illerinin” “iç parçalayan” durumu ortadayken, komünist faaliyetlere müsaade etmenin büyük bir gaflet olacağı savunulmuştur (Millî Gençlik, 1966b, s. 2). Genel Başkan Rasim Cinisli'ye göre;

“Marks, Engels ve Lenin'den ibaret üç ayaklı bir idam sehpası halinde insanlığın başı üzerine geçirilmek istenen komünizm, cennet yurdumuzda daha iğrenç emeller peşindedir. Moskof emperyalizminin güttüğü gayet usta ve son derece hain politika, 'doktrin çekişmesi', 'sanat özgürlüğü', 'kanunların hudutsuzluğu' gibi maskeler altında kendini gizlemektedir. Bu politika, özellikle memleketimizde değerler manzumesini yıkarak kendi öz zaaf ve ızdıraplarımızı istismar kemendi ile yakalamak istiyor. Böylece yeni bir zaman ve mekân arayan müflis, hovarda, meczup hayat görüşü ile komünizm, ebedî ölüm zehrini aşılama ve o yoldan Moskof emperyalizmini

hâkim kılma sevdasında. (...) bu yalana inanan bütün Demirperde gerisinde aynı oyun, aynı politika... Tanzimattan beri gelen bir sürü sahte aydın ve entelektüel vasıtasıyla bu milleti içinden devirmeye bakıyor.” (Cinisli, 1966, s. 5).

1960’lı yıllarda, Türk sağında zirveye ulaşan anti-komünizme, anti-entelektüalizm eşlik eder. Aydın olmak, solcu olmakla özdeşleştirilmiştir. Aydın olmakla solculuk arasında kurulan bu ilişki, bir refleksi de beraberinde getirmiş ve Bora’nın (2012, s. 17) işaret ettiği gibi sağ düşünce, aydın kimliğini tekelinde bulunduran solcuları “sahte-aydın” olmakla itham etmiştir. Sahte-aydınlar, “yüzeysel, kitabî (hayattan ve gerçeklerden kopuk), çünkü taklitçidir. Yerli değerlere uzaktır, Batı hayranlığıyla, Batılı bir formasyonla yetiş(tiril)miştir, yabancıdır.” MTTB’lilerin konuşma ve yazılarında da bu anlayışı görmek mümkündür.

MTTB’nin komünizmle mücadelesi sadece fikir düzeyinde kalmayıp pratiğe taşınmış ve bu kuruluşun öncülüğünde 20 Mart 1966’da İstanbul’da başlayıp Kahramanmaraş, Erzurum, Zonguldak gibi illerde devam eden “Komünizmi tel’in ve gafletten uyarma mitingleri” düzenlenmiştir. Mitinglerin iki amacı vardır: “Birincisi, bütün müesseseleriyle milletimize düşman bir ideolojiyi maddî ve manevî plânda ezmek, diğeri de bu amansız, zalim ve hain ideolojinin son zamanlardaki çalışmaları karşısında kendini sahipsiz hisseden aziz milletimize, yalnız olmadığını, kendi değerlerinin ve müesseselerinin benliğini koruyacak kadar kuvvetli olduğunu ispat etmek...” (Millî Gençlik, 1966a, s. 16-18). Mitingde taşınan pankartlardan bazılarında şu ifadeler yer almaktadır:

“Komünizm sefalettir; Hürriyetin olmadığı yerde insan sevgisi yoktur; Komünizmi yokeden tek kuvvet İslamiyettir; Komünizmin maskesi sosyalizmdir; Türk köylüsü tarlan herşeyin alınacak bir ırgat olacaksınız; Komünizmle mücadele etmek Allah’a ibadet etmek kadar sevaptır; Su uyur komünizm uyumaz; Her komünist vatan hainidir; Komünizm insanları hayvanlaştırır; Türkoğlu benliğine dön; Domuzdan post, Moskoftan dost olmaz; Anneniz Katerina mı?; Komünistlere ölüm.” (Yeni İstanbul’dan aktaran Duman, 1997, s. 245).

Cinisli’nin genel başkanlığı döneminde düzenlenen önemli etkinliklerden biri, 29 Mayıs 1965’teki Fetih Mitingi’dir. Miting için Bursa, Adapazarı, İzmit, Edirne ve Konya’dan gruplar gelmiş; mitinge katılan gençler Ayasofya’da ikindi namazı kılmak istemiştir. Bu dönemde gerçekleştirilen etkinliklerden bir diğeri de 8 Ekim 1966 tarihinde düzenlenen “laiklik” konulu açık oturumdur (Burak, 1969, s. 44-45). MTTB’nin laiklik konusundaki tutumunu açıklayan Cinisli, şunları söyler:

“(...) bir yandan jandarma dipçığı ile mahalle hocalarının toplanıp diğer yandan dinî eğitiminden mahrum bırakılan neslimiz hesabına, Türkiye'nin dinî eğitimi öngören millî eğitim politikasının şart olduğunu işaret değil ikaz etmek isterim. (...) aklımızın kestiğinden beri ağızlarında sakız olan bir ifade var: 'Dini siyasete âlet etmek.' Bu iddia üzerinde bugüne kadar şu tesir yapılmıştır: Dinden bahsedenler dini siyasete âlet ediyorlar, Allah'tan bahsedenler dini siyasete âlet ediyorlar, konuşmanın sonunda Allah'ın yardımına sığınanlar dini siyasete âlet ediyorlar da dine küfredenler, açıktan dini tahrif edenler siyasete âlet ediyor sayılmıyorlar. Ne garip, ne güllünç bir tecellidir.”³ (Burak, 1969, s. 45).

Öte yandan, İzmir’de “komünizm lehinde” bildiri dağıtanlar tarafından Atatürk’ün büstünün kırıldığı iddia edilmiş ve ertesi gün Cinisli ile beraberindeki MTTB’liler “... gerçek yurtseverlerin Ata’ya olan minnet, büstü kıran ve kırdıranlara nefret hislerine tercüman olarak” büste çelenk koymuş ve saygı duruşunda bulunmuştur (Millî Gençlik, 1966a, s. 16-18). Bu eylem, 1965-1966 tarihlerinde muhafazakâr unsurlar ön plana çıkmaya başlasa da, eskisi kadar güçlü olmamakla birlikte Atatürk’e saygının hâlen varlığını koruduğunun bir göstergesidir. Ne var ki, bir sonraki yönetimle birlikte MTTB’nin Atatürk konusundaki duyarlılığı ve refleksleri bütünüyle ortadan kalkacaktır.

MTTB’nin Cinisli’den sonraki genel başkanı 11 Mart 1966 tarihinde seçilen İÜ Hukuk Fakültesi öğrencisi İsmail Kahraman’dır. Millî Gençlik dergisine göre İsmail Kahraman’ın en belirgin niteliği “milliyetçi ve muhafazakâr bir Anadolu çocuğu” olmasıdır (Burak, 1969, s. 46). Cinisli’nin genel başkanlığı ile başlayan muhafazakârlaşma süreci Kahraman’ın genel başkanlığıyla biraz daha olgunlaşmış, MTTB “mukaddes” değerleri korumak ve savunmak ile komünizmle mücadele misyonlarını şevkle yerine getirmiştir.

İsmail Kahraman yönetimindeki MTTB’nin çizgisini yansıtan etkinliklerden biri Nisan 1967 tarihli “Temel Hak ve Hürriyetler” başlıklı açık oturumdur. Ahmet Kabaklı’nın yönettiği açık oturuma Prof. Dr. İsmet Giritli, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu ve Doç. Dr. Muharrem Ergin gibi akademisyenler konuşmacı olarak katılmıştır. Giritli’nin “Aşırı sağ için alınan tedbirlere ses çıkarmayanlar neden aşırı sol için alınmak istenen tedbirlere yaygara koparırlar? Çünkü onlar kendilerini yegâne Hak ve Hukuk allâmesi olarak

³ Cinisli, Süleyman Demirel’in “... Mübarek Ramazan Bayramınızı gönülden tebrik eder, Cenabı Hakkın milletimizi ve memleketimizi her türlü kötülükten korumasını niyaz ederim” sözlerinin Ankara Üniversitesi Hukuk ve Siyasal Bilgiler fakültelerinde laikliğe aykırı bulunmasını ve bildirimlerle protesto edilmesini eleştirmektedir (Sencer, 1974, s. 266’dan aktaran Okutan, 2004, s. 146).

telâkki ederler.” sözleri, açık oturumda dile getirilen görüşleri özetler niteliktedir (Burak, 1969, s. 47).

MTTB bu dönemde muhafazakâr bir örgüt olarak Osmanlı geçmişini yâd etmeye ve yüceltmeye ayrıca önem verir. Osmanlılık, Cumhuriyet dönemi resmî tarihin Millî Mücadele anlatısının reddedilmesiyle de açığa çıkar. 29 Ekim 1967 tarihinde Komünizmle Mücadele Dernekleri (KMD)⁴ tarafından düzenlenen “Cumhuriyetin 44. Yılında Türk Milliyetçiliği ve Komünizm Tehlikesi” konulu mitingde söz alan Kahraman, Kurtuluş Savaşı bahsinde Mustafa Kemal Atatürk’ün adını dahi anmayıp ondan Osmanlı’nın herhangi bir paşasıymış gibi bahsetmiş ve Millî Mücadele’nin son padişah Sultan Vahdettin’in inisiyatifıyla başlatıldığını öne sürmüştür.

“Cumhuriyeti anma günlerinde maziye küfür ve hakaret etmek moda haline gelmiştir. Geçmişe küfretmek ve onu inkâr etmek hıyanettir. Osmanlı İmparatorluğu devrini onun müesseselerini anlamamak tarihimizi bilmemenin neticesi olabilir.

Nitekim ‘umum-nukudum emrindedir’ fermanıyla, Anadolu’ya gönderdiği paşasına, Kurtuluş Savaşımızın organizasyonunu havale eden, son padişah Sultan Mehmet Vahdettin vatan haini olarak tanıtılmak istenmektedir. Gerçekten millî olan doğru bir tarihe kavuşma ve hakikatleri görme durumuna ulaşmalıyız.” (MTTB 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu, 1969, s. 136-137’den aktaran Okutan, 2004, s. 150).

MTTB’nin Osmanlıcılığı, 29 Mayıs 1967’de İstanbul’un fethinin yıldönümünde düzenlenen Fetih Mitingi ve iki ay sonra Ayasofya’da toplu namaz kılma eyleminde de karşımıza çıkar. Kahraman, Fetih Mitingi’ndeki konuşmasında, “Fethin sembolü Ayasofya öksüz, Ulu Atamız Fatih’in ilk Cumayı kıldığı ve cami olarak vakfettiği Ayasofya’nın ayyuka set çeken minareleri ezansız iken bu büyük fethi kutlayamayız.” dedikten sonra, MTTB ve mitingde katılan diğer kuruluşlar adına söz alacak hatipler olarak bu durumu protesto etmek için konuşma yapmaktan vazgeçtiklerini belirtmiş ve herkesi Ayasofya önünde bir saatlik protesto oturuşuna davet etmiştir (Burak, 1969, s. 48).

İstanbul’un fethinin sadece Türk tarihi açısından değil İslâm tarihi açısından da önem taşıması, bu olaya dinî bir anlam yüklenmesini de

⁴ 1963’te İzmir’de üçüncü kez kurulan KMD’nin kuruluş amacı, tüzüğüne göre “başta Komünizm olmak üzere, yıkıcı, yıpratıcı ve bozguncu fikir ve cereyanlarıyla mücadele etmek, millî kültürümüzü, millî ve manevî değerlerimizi korumak”tır (Darendelioğlu, 1977, s. 399). KMD, güçlenme ve yaygınlaşma olanağı bulan sola karşı frenleyici bir oluşum olarak örgütlenmiş ve Türkiye’nin bir iç savaş ortamına sürüklenmesine önemli “katkı” sağlamıştır. Yerasimos (1980, s. 929), bu derneklerin faaliyetlerine devlet tarafından göz yumulduğunu; ABD’li petrol şirketi Aramco tarafından finanse edilen uluslararası İslâmî harekete ve Türkiye’de AP’ye bağlı olduğunu; genel olarak emperyalizmin özel olarak da CIA’nın dinsel gericiği Türkiye’de yerleşirmek için bu kuruluşu kullandığını belirtir.

beraberinde getirmektedir. Ayasofya'nın cami yapılmaması, milliyetçi-muhafazakâr gençlik açısından onur kırıcı bir durumdur. Öyle ki, onlara göre Ayasofya asıl vasfından uzak hâldeyken Fetih kutlamaları bile bir anlam ifade etmemektedir. Oruç (2005, s. 56), Ayasofya'da namaz kılma arzusuyla birleşen Fetih mitinglerinin iki türlü işlev gördüğüne dikkat çeker. Birincisi, dinî ve millî öğelerin bir bileşimi olarak yüceltilen Osmanlı geçmişi üzerinden millî gurur okşanmakta ve Osmanlı'nın mağlup ettiği düşmanlardan bahsedilirken dönemin düşmanları olan komünistleri korkutup infiale sürükleme amacına hizmet etmektedir. İkincisi, genç yaşında zafer kazanmış bir komutan olarak Fatih imgesi Türk gençlerine özdeşleşebilecekleri bir figür olarak sunulmaktadır.

29 Mayıs günü gerçekleştirilen sessiz oturma eyleminden iki ay sonra, Türkiye'yi ziyaret eden Papa VI. Paul'un Ayasofya'da diz çöküp dua etmesi ve bazı turistlerin aynı davranışı tekrarlaması, mütedeyyin çevrelerin tepkisini çekmiştir. İsmail Kahraman 27 Temmuz günü düzenlediği basın toplantısında, Papa'nın gayri resmî ziyaretinde devlet büyüklerince havaalanında karşılanmasını eleştirmiş, Ayasofya'da diz çöküp dua edilmesini "yaralayıcı" olarak nitelendirmiştir. Ayrıca, Ayasofya'da "ibadete müsaade edildiğine göre" öğle namazlarını orada kılacaklarını ilan etmiş ve beraberindeki 20 MTTB yöneticisiyle birlikte Ayasofya'da namaz kılmıştır. Bu toplu namaz, 1943'ten beri bir iltir (Burak, 1969, s. 48). Ayasofya'nın cami yapılması arzusu ve talebi, Kıbrıs sorunuyla ilişkilendirilerek gündemde tutulmaya devam edecektir.

Her ne kadar ideolojik ekseninde dinî unsurlar ön plana çıkmaya başlamış olsa da, Kıbrıs sorunu MTTB için önemsenen bir konu olmaya devam etmiştir. 1967'de Rauf Denktaş'ın tutuklanmasıyla başlayan olaylar MTTB'yi harekete geçirmiş ve Türkiye Millî Talebe Federasyonunun (TMTF) da aralarında bulunduğu öğrenci kuruluşlarıyla birlikte 11 Kasım 1967'de Taksim'de bir miting düzenlenmiştir. Mitingde "Tural paşa hazırız", "Zafer Türk'ün gıdasıdır", "Türkler Müslüman kaldıkça Kıbrıs bizindir", "Hedef: Kıbrıs, 12 Ada, Selânik", "Kıbrıs'a giden yol Ayasofya'dan geçer" yazılı dövizler taşınmıştır. MTTB Genel Başkanı Kahraman, KMD Başkanı Darendelioğlu ve diğer konuşmacılar "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesiyle "oyalanmanın" zamanı olmadığını savunmuş, Türk askerinin derhal Kıbrıs'a müdahale etmesini istemiş, Hükümeti "Yunan'a iyi bir cevap olacağı" düşüncesiyle Patrikhane ile Ruhban Okulunu kapatıp Rum yurttaşları sınır dışı etmeye ve Ayasofya'yı cami yapmaya davet etmiştir. MTTB ayrıca, beliren savaş ihtimali nedeniyle "Kıbrıs Gönüllüler Ordusu" kurmuştur. Kıbrıs gönüllüleri Fatih Camii'nde kılınan cuma namazının ardından Fatih Sultan Mehmet'in türbesini ziyaret etmiş, oradan Trakya'daki Ordu birliklerine hareket etmiş ve Yunanistan sınırından aldıkları toprağı Türk bayrağı, Kur'an-

ı Kerim ve bir adet kılıçla birlikte Genelkurmay Başkanı Org. Cemal Tural'a sunmuştur (Burak, 1969, s. 48-49).

MTTB'nin milliyetçi-muhafazakâr refleksi yalnızca Ayasofya ve Kıbrıs sorunu ile ilgili gelişmelerde ortaya çıkmamıştır. Hatta denilebilir ki, MTTB'nin bu refleksi uyandıran asıl neden, solun Türkiye'deki yükselişidir. 1960'lı yılların ikinci yarısı, özellikle 1967 sonrası, yüksek öğretim kurumlarındaki boykot ve işgallerden miting ve yürüyüşlere, bildirilerden dergicilik faaliyetlerine uzanan geniş bir alanda öğrenci hareketlerine sahne olan bir dönemdir. Türkiye'nin 27 Mayıs sonrasındaki hukukî, siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel dönüşümü gerek öğrenci hareketleri gerekse emek hareketleri açısından canlı bir ortam yaratmış, sosyalizm hem teorik-düşünsel olarak hem de eylemlilik açısından Türkiye tarihinde hiç olmadığı kadar etkin bir unsur hâline gelmiştir. MTTB, bu durumu "devletin ve milletin bekası" için bir tehdit olarak algılamıştır. Bu nedenle, MTTB'nin ideolojik çizgisinde anti-komünizm tırmanışa geçmiş, İslâmcı retorik ağırlık kazanmaya başlamıştır.

Esasında yalnızca MTTB'nin değil, genel olarak dönemin sağ hareketlerinin en belirgin niteliği anti-komünizmdir. Sol veya komünizm, Türk sağının kolektif zihninde mülkiyet ve din karşıtı, insanları köleleştiren bir rejimi olduğu kadar, Türkiye'ye yönelik tehdidi 93 Harbi'nden beri devam eden ezeli düşman Rusya devletini de temsil eder. Türk sağı, bu gibi gerekçelerle abartılı bir anti-komünizm üzerinden kendini inşa etmiş ve toplumsallaşmıştır (Bora, 2012, s. 14). MTTB'nin 1965 sonrası yeniden inşa ve toplumsallaşma sürecinde de temel motivasyon anti-komünizm olmuştur.

Bu dönemde, kitleleri anti-komünist dünya görüşü etrafında seferber etmek için MTTB öncülüğünde ülkenin çeşitli yerlerinde "Şahlanış mitingleri" düzenlenmiştir. Mitinglerde "Allah bizimledir", "Komünizme Cihat Açıktır", "Yaşasın Sağ", "Sular Çekilecek, Komünistler Bıçilecek", "Tezimiz İslâmdır", "Hoşt Komünist" gibi sloganlar atılmıştır. MTTB, "... Yüce Meclisin şerefli kürsüsünden, bir şerefsizin, Moskova'ya kaçan komünist vatan haini Nâzım Hikmetoviç Verzanski'nin methini yapmış, vatan hainliği mahkeme kararıyla tescil edilen Verzanski'nin vatan şairi olduğunu söylemiş" olması⁵ ve bunun üzerine "... mahut solcu çevreler, teşekküller, TİP ve hempaları'nın Taksim'de "Uyanış" adını verdikleri bir miting düzenlemelerine tepki olarak Şahlanış mitinglerini gerçekleştirmiştir. MTTB'ye göre Şahlanış mitingleri, "... nurun zulmeti boğuşu, ezeli ve ebedi düşman Moskof'un kızıl hayranlarının susturuluşudur. (...) Müslüman Türk'ün kendi öz doktrinini, Türkiye'nin ebedi başşehri İstanbul'un göbeğinden (...) o misli görülmemiş kalabalığın şahsında Türk milletinin

⁵ T İP milletvekili Çetin Altan kastedilmektedir.

haykırışıdır.” (MTTB 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu, 1969, s. 109-110’ dan aktaran Okutan, 2004, s. 188-189).

İlk mitingde konuşan MTTB Genel Başkanı İsmail Kahraman’ın konuşmasından bir bölüm şöyledir: “Kökü dışarıda olan teşkilatlar türemiştir. (...) Bunlar sadece parlamentodan değil, yurttan atılmalıdır. Ahlâkî uçuruma gidip önlenmelidir. Marks, Lenin neşriyatına ne zamana kadar tahammül edilecektir. TRT kendine ne zaman Milli bir veçhe verecektir. Bir Mao çırağı çıkıyor Nâzım Hikmet için “Vatan şairi” diyor. Bu melunlara hayat hakkı tanınmaz.” (Milliyet, 1968a, s. 7). İkinci Şahlanış Mitingi de binlerce kişinin katılımıyla 30 Mart’ta Ankara’da yapılmıştır. Mitingde “İrtica yok, Türk ve İslâm şahlanışı var”, “Türklük güven ve şuuru, İslâm ahlâk ve fazileti”, “Yahudi emperyalizmine paydos”, “Kırım Türkleri Nerede?”, “Türk’ün Ebedi Düşmanı Moskofur”, “Hıra dağı kadar Türk, Tanrı dağı kadar Müslümanız” gibi sloganlar atılmıştır (Milliyet, 1968b, s. 1, 7).

3 Ağustos 1968’de, yine MTTB öncülüğünde, bazı milliyetçi kuruluşlar ve KMD’nin katılımıyla “Komünizmle Savaş Mitingi” düzenlenmiştir. Mitingde konuşma yapanlar arasında bulunan MTTB Genel Başkanı İsmail Kahraman, Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerinin “kaypaklığının” ortadan kaldırılmasını, adli mekanizmanın aşırı sol faaliyetleri önleyecek şekilde çalışmasını; özellikle komünizmi hedef alan bir yasa çıkartılmasını; yasa dışı siyasal kuruluşların ve “uydularının” kapatılmasını; Müslümanlara karşı sergilenen saygısız hareketlerin durdurulmasını istemiştir. “Nush ile uslanmayı etmeli tekdir, - Tekdirden anlamıyanın hakkı kötüdür.” diyen Kahraman’a göre, tekdir safhası aşılmak üzeredir ve millî bir teşkilât olarak MTTB “son sabır anlarında”dır (Kaba, 1968, s. 22).

Bir öğrenci kuruluşu olan MTTB’nin anti-komünist tutumu nedeniyle öğrenci hareketlerine gerçekçi bir yaklaşım getirebildiğini söylemek güçtür. Neredeyse yegâne varlık nedeni hâline gelen anti-komünizm, Birliğin öğrenci gençliğiyle empati kurabilmesini engellemiştir. MTTB Genel Başkanı İsmail Kahraman’a (1967, s. 1) göre gençliğin içinde bulunduğu durumun temelleri Erken Cumhuriyet Dönemi’nde atılmıştır. Cumhuriyet kuşağının eksikliği ve kendi kuşaklarının tedavi edilmesi gereken genel hastalığı “manevî açlık”tır. Gençlik, yabancı etkilere maruz kalmakta; hedefsiz, idealsiz bir hâlde, çeşitli ruhsal sıkıntılar ve kompleksler içinde bocalamaktadır. Gençliğin en büyük sorunlarından biri, “materyalist felsefe uçurumu”dur. Bu tehlike, “menfi fikir zincirinin başlangıç noktası”dır ve “yarımın inançlı, kuvvetli Türkiye’sinin” başı üzerinde Demokles’in kılıcı gibi durmaktadır. “Taklitçilik” ve “aşağılık kompleksi”nden kurtulup, asla rucû edilmelidir. Aile, “maarif” ve “cemiyyet” sağlam temeller üzerine oturtulmalıdır.

Millî Gençlik dergisinin öğrenci hareketlerine geniş yer ayrılan Kasım 1968 tarihli özel sayısında, MTTB Öğrenci Meseleleri Müdürü Kadri Keskin imzasıyla Batı ülkelerindeki ve Türkiye'deki öğrenci eylemlerine ilişkin uzun bir değerlendirme yayımlanmıştır. Yazıda ABD, Fransa ve İspanya gibi ülkelerde sandviçlere %1 zam yapılması, geceleri kızların erkek yurtlarına alınmaması gibi “sudan” sebeplerle fakültelerin işgal edildiği, sokak kavgalarının yaşandığı, “kızıl Rus bayrağı”nın çekilmek istendiği öne sürülmektedir. Olayların tamamen art niyetli kimselerce organize edildiği, “zavallı” gençlerin aldatıldığı düşünülmektedir. Keskin'e göre gençler, içinde buldukları buhran nedeniyle aldanmaya eğilimlidir. Gençliğin buhranına, Avrupa'nın dünya savaşlarından sonra eski gücüne ulaşabilmek için maddiyata ağırlık verip teknolojide zirveyi yakalarken maneviyatı ihmal etmesi, geçmişle ve gelenekle bağını koparması yol açmıştır (Keskin, 1968, s. 9-10).

“Mânen aç bu kişiler, bunalımlarını, bunları kendi emellerine âlet etmek isteyen sapık ideolojilerin ajanları tarafından, mânevî duygulardan daha da uzaklaştırılınca ortaya vurmuşlar, kızlar gibi saçlarını uzatarak, kızlar pantolon, yahut mini etek giyerek 'edep yerini gösteren edepsizler' şeklinde ortaya çıkmışlar, her türlü mukaddes duygudan yoksun Hippî, Bitnik, Bidlis gençliğini meydana getirmişlerdir.” (Keskin, 1968, s. 10).

Keskin'e göre, gençlerin içinde bulunduğu bu vahim durumda Batı medeniyetinin yanı sıra Marksistlerin/Komünistlerin ve aslı vazifesi “dünyayı karıştırmak” olan Yahudilerin rolü vardır. Fransa'da gençlik olaylarıyla eş zamanlı olarak işçi hareketlerinin de yaşanmakta oluşu, gençlik hareketlerinin “enternasyonal karargâh” tarafından hazırlanan bir planın hayata geçirilmesi sonucu meydana geldiğinin kanıtıdır. Keskin'e göre Türkiye'deki öğrenci hareketlerinde de durum farklı değildir. Örneğin İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde önceleri kendi öğrencileri tarafından başlatılan boykot, “belli merkezlerden devşirilen T.İ.P. e mensup ve talebelikle ilgisi olmayan başı-bozuk takımıyla, gayesi anarşiden başka bir şey olmayan bir kısım salon züppeleri ve hippy taslakları”nın işgaline dönüşmüştür. Keskin'e göre Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi işgali 1965 seçim çalışmalarında TİP için “yaya olarak” Türkiye'yi dolaşan “40 yaşındaki 1. sınıf öğrencisinin” önderliğinde başlatılmıştır; yani gerçek öğrencilerin başlattığı bir hareket değildir. İşgalin diğer fakültele yayılmasının sebebi ise sadece “özenti”dir. Yazıda ayrıca İstanbul Üniversitesi'ndeki işgal sırasında, öğrencilerin Rektörün odasında rakı içtiği, kızların geceleri “gecelikle” Rektörlükte dolaştığı da öne sürülmüştür (Keskin, 1968, s. 9-11).

“Gaye bambaşka: Fransayı taklit. İleride, Kasımda yapılması çok evvelden plânlanmış hareketlerin bir provası, sokak kavgaları çıkartmak, kan akmasını sağlamak, memleketi badirelere sürüklemek. (...) Millete gençlik hareketleri diye yutturulmak istenen, ilk günlerde sağ sol yok, boykot var kamuflesiyle ortaya konan hareketler, aslında tamamıyla sapık bir ideolojinin önderlerinin senaryosunu yazdığı ve figüranlarının oynadığı bir filmidir...” (Keskin, 1968, s. 12).

MTTB, bu tarihlerde, memleket boykot ve işgal adı altında anarşiye sürüklenirken kayıtsız kalınmayacağı gerekçesiyle, bir “Kahramanlık Günü” organize etmiştir. MTTB Konferans Salonu’ndaki toplantıyla başlayan etkinlikler, önce salonun dışına, ardından sokağa taşmış ve bir mitinge dönüşmüştür (Keskin, 1968, s. 12). Ancak, boykot ve işgal hareketlerine sadece karşı çıkmanın ve bu hareketleri kınamanın yeterli olmayacağı, bir “talebe” kuruluşu olarak MTTB’nin de “talebelerin” sorunlarına eğilmesi gerektiği fikri uyanmaya başlamış olmalı ki, 2 Kasım 1968’de, “Üniversite ve Gençlik Meseleleri” başlıklı, bazı akademisyen ve öğrenci temsilcilerinin katıldığı bir açık oturum düzenlenmiştir.

Açıkoturumda MTTB adına konuşan Genel Başkan İsmail Kahraman’a göre günün gençliği, “Rusvârî bir düşünce ile Amerikanvârî bir yaşayışın içinde ve bir hiç uğruna inançtan, gelenekten, millî duygulardan mahrum bırakılmış, materyalist felsefenin kurbanı bedbaht” bir nesildir. Gençlerin dış görünüşü de içinde buldukları hazin durumun göstergesidir: “İspanyol paça, top ense, çeneye inen favori, dejenere sakal ve hareketlere hakim olan yapmacıklar ve sahtelikler yığını. Kumaş azlığına düşar olmuş teklifi ile kılıktan kılığa, renkten renge sokulan ve bir türlü millî şahsiyet ve çizgilerine kavuşturulamayan zavallı nesil.” Kahraman, Türk “maarifinin” yıllardan beri koyu materyalist temeller üzerine kurulu olduğunu, dinin bir “öcü” gibi gösterildiğini, “cemiyet” hayatından kovulmak istendiğini iddia ederek, gençliğin manevî açlığına çare olarak materyalist eğitime son verilmesini, Türk eğitim sisteminin millî ve manevî bir temele oturtulmasını talep etmiştir (Millî Gençlik, 1968, s. 24).

Konuşmanın en dikkat çekici ve önemli kısmını, öğrencilerin somut durumları hakkındaki tespit ve talepler oluşturmaktadır. Kahraman, imam hatip lisesi mezunlarına üniversiteye giriş hakkı verilmesini istemiş, her yıl imkânsızlıklar ve ihmaller sonucu pek çok gencin üniversiteye giremediğine dikkat çekmiş, eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanması, daha çok gencin üniversitede öğrenim görebilmesi için bölge üniversiteleri kurulması önerisi getirmiştir. Kahraman’ın eleştirdiği konulardan biri de, bir taraftan öğretim üyesi sayısının yetersizliğinden yakınılırken diğer taraftan yeterince asistan istihdam edilmemesi ve asistan maaşlarının düşüklüğüdür. Ayrıca öğrencilerin yurt sıkıntısı çektiği ve kitap fiyatlarının pahalı olduğunu

belirtmiştir. Öğretim üyelerinin yasaları çiğneyerek geçerli mazeretleri olmadığı hâlde devamsızlık yapmasını eleştirmiş, öğretim üyelerinin akademik unvanlarını kullanarak özel sektörden gelir elde etmesinin önüne geçilmesi ve tüm mesailerini üniversiteye harcamaları için tam gün çalışma sisteminin getirilmesini istemiştir. Öğretim üyelerinin bölge üniversiteleri yerine özel üniversitelerde çalışmayı tercih etmesi ve özel yüksek okullardaki başarı oranlarının yüksekliğinden şikâyet etmiş, bu okulların denetim altına alınması gerektiğini vurgulamıştır. Kahraman ayrıca öğrencilerin üniversite yönetimine katılmasını savunmuş ve gündüz çalışan öğrenciler için gece öğrenimi uygulamasına geçilmesini talep etmiştir (Millî Gençlik, 1968, s. 24-25).

MTTB, bu sorunların giderilebilmesi ve taleplerinin karşılanması amacıyla eylemde bulunmayı tercih etmemiştir. Zira, MTTB'yi öğrencilerin ve yükseköğretim sisteminin sorunlarından çok, siyasal ve ideolojik konular ilgilendirmektedir. MTTB bu dönemde anti-komünist mücadeleye ve kendi içindeki ideolojik birliğin sağlanmasına ağırlık vermiştir.

3. TÜRKÇÜLÜĞÜN TASFİYESİ VE İSLÂMCI DÖNÜŞÜMÜN TAMAMLANMASI

Bu dönemde, yönetimde muhafazakârlığıyla ve dindarlığıyla bilinen isimler yer alsa da, MTTB üye profili açısından bütünüyle bu niteliklerin egemen olduğu bir kuruluş değildir; çünkü salt “milliyetçi” veya “Türkçü” olarak nitelendirilebilecek çevrelerin de önemli ölçüde ağırlığı söz konusudur. Birliğin son dönemine dinî hassasiyetler damga vurmuş olmakla birlikte, tarihsel niteliği olan Türk milliyetçiliği de korunmuştur. Türkçülüğün İslâmıcılık karşısında kolayca kan kaybetmemesinde, 1965 sonrasında hem ideolojik hem örgütsel açıdan yeniden inşa edilirken gençlik örgütlenmesine de büyük önem veren Milliyetçi Hareket Partisindeki (MHP) gelişmelerin⁶ MTTB'deki yansımaları etkili olmuştur. Milliyetçi gençlere yönelik olarak açılan ve bizzat MHP yöneticilerinin eğitmen olarak görev üstlendiği kamplara⁷ katılanların bir bölümünün MTTB'li olması, MHP'nin MTTB'yi

⁶ Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, 1965'te genel başkanlığa gelen Alparslan Türkeş ve arkadaşlarının Partiye egemen olmasıyla birlikte büyük bir dönüşüm sürecine girmiştir (Çalık, 1995, s. 92). İsim, parti amblemi (üç hilal), Ülkü Ocakları amblemi (bozkurt) ve tüzüğün değiştiği Şubat 1969 tarihli Adana kongresi sonrasında yoluna Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) olarak devam eden Partinin ideolojik çizgisi netleşmiş ve MHP tam anlamıyla milliyetçi bir parti kimliğine bürünmüştür (Öznu, 2001, s. 175, Akpınar, 2005, s. 69-71).

⁷ Gençlik örgütlenmesi, Partiye bağlı Gençlik Kollarının ve Ülkü Ocakları Birliği gibi yan kuruluşların yanı sıra, basında “komando kampları” olarak adlandırılan yarı-askerî disiplinde eğitim verilen kamplarda yürütülmüştür. Kampların ilki 1968 yazında İzmir'e bağlı Akrepyaka'da kurulmuştur. Bu ilk kampa katılanların büyük bölümünün aynı zamanda MTTB üyesi olduğu (Parlar, 2005, s. 298) bilinmektedir; ancak sonraki günlerde açılan diğer kampların üye profilinin ne ölçüde MTTB'lilerden oluştuğuna dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.

yükseköğrenim gençliği içinde yayılmak için elverişli bir zemin olarak değerlendirmeye yöneldiğini göstermektedir.

Mevcut Genel Başkan İsmail Kahraman'ın, 49. Genel Kurul açılış konuşmasında “ayyûka set çeken, İslâm'ın sembolü minare ile, onu koruyan, çevreleyen, burcunda ay yıldız dalgalanan Türklük kal'ası tablosunda ifadesini bulan” (Okutan, 2004, s. 192) bir milliyetçilik anlayışları olduğunu belirtmesi, milliyetçi damarın MTTB'de hâlen güçlü olduğunu gösterdiği kadar, MTTB'deki Türkçü kliğe verilmiş bir mesaj niteliği taşımaktadır. Milliyetçiler ile İslamcıların bir genel kurulda karşı karşıya gelmesi, MTTB tarihinde ilk kez yaşanmaktadır.

28 Nisan 1969'da Kayseri'de başlayan Genel Kurul'daki başkanlık seçiminde muhafazakâr/dindar grubun temsilcisi olarak Burhaneddin Kayhan ve milliyetçi grubun temsilcisi olarak “Komando” lakaplı Mustafa Ok yarışmıştır. Günlerce süren turlarda hiçbir tarafın 2/3 çoğunluğu elde edememesi ve çok sayıda kişinin yaralanmasına yol açan kavgaların yaşanması üzerine Genel Kurul üç ay sonraya ertelenmiştir. 14 Ağustos 1969'da yeniden başlayan kongrede yine olaylar çıkmış, yaralananlar olmuştur. 19 Ağustos'ta gerçekleştirilen son oturumdaki dokuzuncu tur oylamanın ardından Burhaneddin Kayhan genel başkanlığa seçilmiştir (Millî Türk Talebe Birliği, 1971, s. 57-61).

Kongrede, henüz genel başkan seçilmediği sırada, her iki grubun da üzerinde uzlaştığı şu kararlar alınmıştır:

1. Memleketimizde bulunan azınlık okulları parçalayıcı faaliyette bulduklarından dolayı kapatılmalıdır.
2. Eski kiliselerin onarılması Bizansın ihyası haline gelmektedir. Bu yüzden tamir çalışmalarına son verilmelidir.
3. Doğum kontrolü derhal durdurulmalı,
4. SSCB elçisi istenmeyen adam ilan edilmeli,
5. İmam hatip mezunları devlet lise bitirme imtihanlarına girmeden üniversiteye kabul edilmeli.
6. Yüksek İslam Enstitüleri akademi haline getirilmeli,
7. Polis Enstitüsü Polis Akademisi olmalı,
8. Ankara İlahiyat Fakültesi İlahiyat Üniversitesi olmalı,
9. Komünist ve kapitalist emperyalizm protesto edilmelidir.
10. İsrail'in gelecekte Türk Devleti için tehlike olacağını göz önüne alarak işgal edilen İslam topraklarından bir an önce çekilmeleri için gerekli teşebbüste bulunulmalıdır.” (Millî Türk Talebe Birliği, 1971, s. 59).

Bu kararlar, İslamcılarla milliyetçilerin paylaştığı görüşleri yansıtmaları ve yönetime hangi grup gelirse gelsin belli konularda önemli bir

zihniyet değişikliğinin yaşanmayacağını göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

İslâmcı kesimin adayının genel başkan seçilmesi, Rasim Cinisli döneminde başlayıp İsmail Kahraman döneminde olgunlaşan dinî unsurların ağırlık kazanması sürecini pekiştirmiştir. Burhaneddin Kayhan'ın genel başkanlığa seçilmesiyle birlikte muhafazakârlaşma bir adım daha öteye taşınmış milliyetçi motifler geri planda kalmaya başlarken, MTTB İslâmcı bir kuruluş kimliğine bürünmüştür. Bu yeni aşamada eğitim sisteminin ve gençliğin sorunları dahi dinle ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Öyle ki, “millî” olarak bahsedilen her şey dinî nitelik taşımakta, millî olanla dinî olan arasında adeta özdeşlik kurulmaktadır.

Kayhan'a göre gençlik, “bir takım inkılâp nakaratı” ile nesiller boyunca manevî yönden aç bırakılmıştır. “Başboş, kalbi boş” bırakılmış ve dış güçler -komünistler, Siyonistler ve masonlar- tarafından istismar edilen gençlerin bir bölümü solcu ve materyalist olmuştur. Kayhan, solcu gençliğin Rusya ve Çin'den büyük maddî yardımlar alarak üniversiteleri anarşi yuvası hâline getirdiğini öne sürer. Ona göre ABD ve Avrupa özentisi yığınların yaşantıları ve davranışları “sol”dur ve “sola malzeme”dir. “Bizim meselemiz, bu milletin 1.5 asırlık çilesini ve DOĞU-BATI arası mahsup sırrını tasfiye ve feshetmek dâvâsıdır” diyen Kayhan (Millî Türk Talebe Birliği, 1971, s. 7-8) gençliğin içinde bulunduğu bu “yozlaşma”nın temellerini Osmanlı Devleti'nin son yüzyılındaki Batılılaşma çabalarına kadar dayandırır. Böylelikle, “komünizm” Batılılaşmanın vardığı en son nokta olmaktadır. Oysa Anadolu'nun temeli ve özü İslâm'dır. Bu yozlaşmadan kurtulmak için öze dönüş şarttır.

“Kainat ve hayat görüşümüz ahlâk anlayışımız, değer ölçülerimiz, örf ve adetlerimiz, ananemiz, içtimai durumumuz, mimarimiz, örf ve adetlerimiz hulâsa teferruatına varıncaya kadar bütün varlığımızı şekillendiren bu en büyük kuvveti inkâr etmek bir hata, onu ortadan kaldırmağa çalışmak ise bir delalettir. Zira bu kendi kendimizi inkâr ve yok etmek olur. Malesef Türkiye'de 1,5 asırdır hep islâmiyete hücum edilerek ortadan kaldırmanın planları hazırlanmıştır. Böylece dinî terbiyeden mahrum sözde aydınlar, ulvî duygulardan uzaklaşarak, tamamen maddî ihtiraslarının esiri olmuşlar, bu yüzden de memlekette, aydınlarla halk arasında büyük uçurumlar meydana gelmiştir.

(...) İdealimiz ve gayemiz bu milleti 1,5 asırdan beridir medenileştirmek, batılaşmak sevdası altında bătılaştırarak batırmak isteyen hainlerin, sözde aydınların kurmuş olduğu mülevves müesseseleri yıkıp, millî ruh köküne bağlı kendi öz

müesseselerimizi kurmak ve bunun içinde imanlı gençlik kadrosunu yetiştirmektir.” (Millî Türk Talebe Birliği, 1971, s. 8-9).

Kayhan’a göre, yürürlükte olan eğitim sistemi millîlik vasfından yoksundur. Böyle bir eğitim sisteminin “imalâtı” solcu gençliktir. Bu ortamda millî ve manevî değerlere bağlı bir neslin yetişmesi mümkün olmasa da “ilâhî bir lütuf” olarak “küfür bendini yıkarak” yetişen, “millî” bir gençlik de mevcuttur. Kayhan’ın “Asımın nesli”⁸ olarak nitelendirdiği bu gençler, İslâmîyet’e gönülden bağlanmıştır (Kayhan, 1970, s. 2).

Kayhan döneminin en dikkat çeken olaylarından biri 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamaları nedeniyle Millî Eğitim Bakanı tarafından yayımlanan genelgenin protesto edilmesidir. Burhaneddin Kayhan imzasıyla yayımlanan açıklamalara göre, “Müslüman Türk Milleti”nin evlatları soyularak teşhir edilmek istenmektedir, böyle bir bayramın “şehvet”ten başka anlamı yoktur, millet iradesine yapılan bu manevî baskıyla vicdan hürriyeti ve dolayısıyla Anayasa çiğnenmektedir; bu nedenlerden ötürü Türk milletinin namus, şeref ve haysiyeti durumunda olan kız çocuklarının mayo ile bu bayrama katılmaları derhal engellenmelidir. MTTB, Bakanlığın tüm okullara yeni bir genelge göndererek öğrencilerin “millî” kıyafetlerle veya eşofmanla gösteri yapmalarını sağlamasını ve kız öğrencilerin bu bayrama katılmamalarını talep etmiştir (Millî Türk Talebe Birliği, 1971, s. 180-182).

1965 sonrası MTTB’nin anti-komünizmi ile Batılılaşma/çağdaşlaşma ve Cumhuriyet eleştirisi iç içedir. 19. yüzyılda başlayan Batılılaşma hareketleri, Cumhuriyet reformları ve solun 1960’lı yıllarda yükselişe geçmesi arasında doğrusal bir ilişki kurulmuştur. MTTB’nin önceki dönemlerinden farklı olarak, Cumhuriyet’le özdeşleşen değer ve uygulamalara cephe alınmıştır. Zira Cumhuriyet, solun Türkiye’de, özellikle gençlik arasında yaygınlaşmasının sorumlusu olarak görülmektedir. MTTB yöneticilerine göre Osmanlı Devleti’ndeki Batılılaşma hareketlerinin bir uzantısı olarak Cumhuriyet, “Müslüman Türk Milleti”nin öz benliğinden uzaklaşmasına yol açmış ve yeni nesilleri materyalizm uçurumuna sürüklemiştir. Bu uçurumdan kurtulmak için temeli dine dayanan “öz”e dönmek gerekmektedir.

Burhaneddin Kayhan dönemi, 25 Mart 1971’de yapılan 50. Genel Kurulda, İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi öğrencisi Ömer Öztürk’ün genel başkan seçilmesiyle (Millî Türk Talebe Birliği, 1973) son bulmuştur. Önceki genel kurulda başkanlık seçimini kaybeden

⁸ Âsım, Mehmet Âkif Ersoy’un babasının öğrencisi Köse İmam’ın oğludur. Ersoy, “Safahat” adlı eserinin Âsım adlı altıncı kitabında, Birinci Dünya Savaşı ve Millî Mücadele yıllarının kahraman ve fedakâr kuşağını “Âsım’ın nesli” olarak adlandırır (Ersoy, 1996, s. 433).

milliyetçi/Türkçülerin etkinliği büyük ölçüde kırıldığı için bu genel kurulda iki farklı kesim arasında rekabet yaşanmamış ve Birlik yönetimini yine İslâmcı bir kadro devralmıştır.

MTTB'nin 50. Genel Kurulunda 12 Mart Muhtırası'na açık destek verilmiştir. MTTB'ye göre 12 Mart öncesinde Şahlanış Mitingleri gibi mitingler, konferanslar, basın bildirimleri ve benzeri etkinliklerle MTTB "tek ikaz merci" iken 12 Mart'la gaflet uykusundan uyanılmış; "Siyasi iktidarların anlaşılmasız şaşkın tavırları içerisinde bir azınlık diktatoryası kurulurken, üç beş uyanık kişi koca bir milleti uçurum kenarında durdurmuştur. Aslında bu üç beş yüksek rütbeli komutan şahsi dirayetleri yanında milletin tarihi misyonunun da ifadesi olmuşlardır." (Millî Türk Talebe Birliği, 1973, s. 58). 12 Mart sonrasında neredeyse tüm öğrenci kuruluşları kapatılırken, MTTB'ye dokunulmamış; fakat MTTB İkinci Başkanlığı kapatılmıştır (Oruç, 2005, s. 68).

Ankara merkezli MTTB İkinci Başkanlığı, Genel Merkez'den oldukça farklı bir anlayışla yönetilmiştir. İkinci Başkanlık, Müslüman kimliği sahiplenmekle, hatta en az Türk kimliği kadar yüceltmekle birlikte; tıpkı 1965 öncesi MTTB'sindeki gibi çağdaş bir milliyetçilik anlayışını savunmakta, İslâmcılığa ve komünizme karşı bir tutum benimsemektedir (Millî Gençliğin Sesi, 1970, s. 3). Her ne kadar Genel Merkez İslâmcı bir kadro tarafından yönetilse de, MTTB'nin bu dönemde kurumsal olarak yekpare bir görüntü çizmediği anlaşılmaktadır⁹.

SONUÇ

MTTB'nin ideolojik çizgisinin 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi sonrasındaki seyri incelendiğinde, 1960-1965 dönemi ile 1965-1971 döneminin birbirinden çok farklı nitelikler taşıdığı görülmektedir. İdeolojik açıdan 27 Mayıs'ın etkileri hissedilmekle birlikte önemli bir varlık gösterilmeyen ilk birkaç yılın ardından, 1963'te başlayan Yüksel Çengel döneminde Birliğin yayın organı Millî Gençlik'i sol görüşlere açması ve Birliğe ait bir salonu TİP kongresi için kullandırması, MTTB'nin bu dönemde sol bir kuruluş kimliği edindiği değerlendirmelerinin gerekçesini oluşturmuştur. Tam anlamıyla "sol" denemese de, MTTB'nin önceki ve sonraki dönemleriyle kıyaslandığında, bu dönemin oldukça "demokrat" ve "halkçı" bir karakter taşıdığı, sol görüşlere karşı esnek ve hoşgörülü bir tutum sergilendiği görülmektedir. Ne var ki, solun siyasal ve kültürel sahalardaki etkinliğinin artmasıyla birlikte Türkiye'nin entelektüel hayatında önemli bir yer edinmeye başlaması, 1960'lı yılların ikinci yarısında gittikçe ivme kazanan

⁹ Bu makalenin odağında İstanbul merkezli MTTB yer aldığı için İkinci Başkanlığın ideolojik çizgisi ve etkinliklerine değinilmemiştir. İkinci Başkanlık hakkında ayrıntılı bilgi edinmek için yayın organı Millî Gençliğin Sesi dergisi incelenebilir.

öğrenci hareketleri ve işçi hareketleri gibi gelişmeler, temelleri 27 Mayıs öncesine uzanan muhafazakâr ve anti-komünist tutumların güçlenerek organize bir biçimde ifade edilmesini beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelerin MTTB'ye yansımaları kaçınılmaz olmuştur; gerek sola eğilim, gerekse sol karşıtlığı aynı çatı altında vücut bulmuştur. 12 Mart 1965 tarihli kongre, bu iki eğilimin çatışmasına sahne olmuştur.

Kuruluşundan itibaren aslî niteliği Türk milliyetçiliği olan MTTB'nin milliyetçilik anlayışı 1965'te başlayan Rasim Cinsli yönetimiyle birlikte muhafazakâr bir içerik kazanmış, söyleminde dinî ve manevî unsurlar ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu eğilim, İsmail Kahraman ve Burhaneddin Kayhan dönemlerinde artarak sürmüştür, İslamcılık Türk milliyetçiliğine göre daha baskın hâle gelmiştir. "Komünizm tehlikesi"ne karşı çare olarak maneviyatın güçlendirilmesi gerektiği savunulmuştur. Gerek Batı ülkelerinde gerekse Türkiye'deki öğrenci hareketleri, yeni neslin sürüklendiği manevî boşluğa ve materyalizmin güçlenmesine bağlanmıştır. Türkiye'deki öğrenci hareketlerinin ABD ve Avrupa'dakilerden bir farkının olmadığı öne sürülmüş; yaşanan olaylar gençliğin içine düştüğü "buhran"dan faydalanmak isteyenlerin kışkırtmalarıyla meydana gelen "yapay" hareketler olarak nitelendirilmiştir. MTTB yöneticilerine göre, gençliğin manevî buhrandan çıkışı ve materyalist felsefenin etkisinden kurtuluşu, ancak dinî ve manevî değerlere sarılmasıyla mümkündür. Bu değerler "komünizm" olarak nitelendirilen her türlü sol düşüncenin ve etkinliğin önünde bir bariyer olarak konumlandırılmıştır.

MTTB'nin milliyetçilik anlayışı, kısa süre içinde büyük bir dönüşüme uğramıştır. Cumhuriyetin erken döneminden itibaren dinî motifler barındırmayan, çağdaş bir milliyetçilik anlayışını benimseyen MTTB'nin 1965 sonrası dönemdeki milliyetçiliği dinî bir karakter taşımaktadır. Dinî ve manevî değerlerin aşamalı olarak baskın hâle gelmesi, solun güçlenmesine karşı bir tepki olmakla birlikte, Osmanlı Devleti'nde başlayıp Cumhuriyet'e uzanan yenileşme/Batılılaşma hareketlerine karşı oluşan muhafazakâr birikimin de dışı vurumudur. Denilebilir ki; anti-komünizm, hâlihazırda Batılılaşma karşıtlığını da tetiklemiştir. Zira Osmanlı'nın son iki yüzyılında başlayan Batılılaşma hareketleri, Cumhuriyet devrimi ve 1960'larda sol hareketlerin yükselişe geçişi arasında doğrusal bir ilişki kurulmuştur. Sol – MTTB kadrolarının deyimleriyle "komünizm"- Batılılaşmanın, çağdaşlaşmanın doğal bir sonucu olarak görülmüştür. Türkiye'nin Batılılaşma serüveni, dönemin MTTB kadroları nezdinde yozlaşmanın ve öz değerlerden uzaklaşmanın tarihidir; bu yozlaşmadan kurtulmanın yolu ise dinî ve manevî değerlerle buluşmaktan geçmektedir.

KAYNAKÇA

- AKPINAR, H. (2005), *Kurtların Kardeşliği: CKMP'den MHP'ye (1965-2005)*, (1. Basım), İstanbul: Bir Harf.
- ALTAN, Ç. (1964). Yunan Milletine Mektup. *Millî Gençlik*, 8, s. 5.
- BERKES, N. (2012). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*. Ahmet Kuyaş (Yay. Haz.). (18. Basım). İstanbul: Yapı Kredi.
- BORA, T. (2012). Türk Sağ: Siyasal Düşünce Tarihi Açısından Bir Çerçeve Denemesi. İnci Özkan Kerestecioğlu & Güven Gürkan Öztan (Der.), *Türk Sağ: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri* içinde. (s. 9-28). (1. Basım). İstanbul: İletişim.
- BURAK, O. (Haz.) (1969). Tarih Boyunca Millî Türk Talebe Birliği, *Millî Gençlik, Ocak 1969 (Özel Sayı)*, s. 40-50.
- CİNİSLİ, R. (1966). Komünizmle Mücadele. *Millî Gençlik*, 4, s. 5-6.
- ÇALIK, M. (1995). *Siyasî Kültür ve Sosyolojinin Bazı Kavramları Açısından MHP Hareketi'nin Kaynakları ve Gelişimi*. (1. Basım). Ankara: Cedit.
- DARENDELİOĞLU, İ. (1977). *Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri*. (1. Basım). İstanbul: Toker.
- DUMAN, D. (1997). *Demokrasi Sürecinde Türkiye'de İslamcılık*. (1. Basım). İzmir: Eylül.
- ERSOY, M. Â. (1996). *Safahat*. (1. Basım). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- FINDIKOĞLU, Z. F. (1963). Komünizm Karşısında Gençlik Terbiyesi. *Millî Gençlik*, 1, s. 4-5.
- KABA, V. (Haz.). (1968). MTTB'nin Aksiyon ve Kültür Faaliyetleri. *Millî Gençlik, Kasım 1968 (Özel Sayı)*, s. 15-22.
- KAYHAN, B. (1970). Millî Gençlik. *Millî Gençlik, Gençlik Özel Sayısı*, s.1-2.
- KESKİN, K. (Haz.) (1968). İşgal ve Boykot Hareketleri. *Millî Gençlik, Kasım 1968*, s. 8-14.
- MİLLİYET (1968a). Şahlanış Mitinginde Solculara Çatıldı. *Milliyet*, 04.03.1968, s. 1,7.
- MİLLİYET (1968b). İkinci Şahlanış Mitingi Yapıldı. *Milliyet*, 31.03.1968, s.1,7.
- MİLLÎ GENÇLİK (1963). Ata'yı Andık, *Millî Gençlik*, 4, s. 3-5.
- MİLLÎ GENÇLİK (1964). Üniversiteliler Konuşuyor: Sosyalist misiniz? Liberalist misiniz? Neden? *Millî Gençlik*, 9-10, s. 10, 18.
- MİLLÎ GENÇLİK (1966a). Komünizmi Tel'in Mitingleri, *Millî Gençlik*, 3, s.16-20.

- MİLLÎ GENÇLİK (1966b). Komünizmle Mücadelenin Zarureti. *Millî Gençlik, Komünizmle Mücadele Özel Sayısı*, s. 2.
- MİLLÎ GENÇLİK (1968). Açık Oturum. *Millî Gençlik, Aralık 1968 (52. Kuruluş Özel Sayısı)*, s. 23-25.
- MİLLÎ GENÇLİĞİN SESİ (1970). 19 Mayıs 1919'un Önemi. *Millî Gençlik, Mayıs- Haziran*, s. 3.
- MİLLÎ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ (1971). 50. Genel Kurul Faaliyet Raporu. İstanbul: Hikmet Gazetecilik.
- MİLLÎ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ (1973). 51. Genel Kurul Genel Merkez Faaliyet Raporu. Özdemir Matbaası.
- OKUTAN, M. Ç. (2004). *Bozkurt'tan Kur'an'a Millî Türk Talebe Birliği (MTTB) 1996-1980*. (1. Basım). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- ORUÇ, Z. (2005). *Bir Öğrenci Hareketi Olarak Millî Türk Talebe Birliği*. (1. Basım). İstanbul: Pınar.
- ÖZ BİRLİK (1960). "Şahlanan Gençlik". *Öz Birlik*. 10, s. 1.
- ÖZNUR, H. (2001). *Ülkücü Hareket: CKMP'den MHP'ye. (Birinci Cilt)*. (2. Basım). Ankara: Alternatif.
- PARLA, T. (2007). *Türkiye'de Anayasalar*. (4. Basım). İstanbul: İletişim.
- PARLAR, S. (2005). *Osmanlı'dan Günümüze Derin Devlet*. (3. Basım). İstanbul: Mephisto.
- SANLI, A. (1964). Hukuk Devleti Politik Demokrasi ve Sosyal Demokrasi. *Millî Gençlik*, 5, s. 10-11.
- SELÇUK, İ. (1963). Üç Özgürlük. *Millî Gençlik*, 1, s. 4.
- TAYLAK, M. (1969). *Saltanat, II. Meşrutiyet ve I. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri*. Ankara: Başnur Matbaası.
- YERASİMOS, S. (1980). *Az gelişmişlik Sürecinde Türkiye*. (B. Kuzucu, Çev.) (3. Basım). İstanbul: Gözlem.